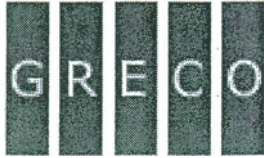

b)

LIITE 3

Lahjonnan vastainen valtioiden
ryhmä

EUROOPAN
NEUVOSTO

PÄÄOSASTO I – LAKIASIAT
RIKOSONGELMIEN OSASTO

Strasbourg, 23. kesäkuuta 2006

Luottamuksellinen
WP-PF (2006) 8E rev 2

Puoluerahoituksen ymmärrettävyyden työryhmä (WP-PF)

Loppuraportti

Laatija: Lahjonnan vastaisen valtioiden
ryhmän puoluerahoituksen
ymmärrettävyyttä käsittelevä
työryhmä (WP-PF)

Hyväksyjä: Lahjonnan vastainen valtioiden
ryhmä 29. täysistunnossaan (19–
23. kesäkuuta 2006)

Sisältö

I.	Toimivaltuudet	3
II.	Tärkeimmät kysymykset	4
III.	Kyselyluonnos	5
IV.	Indikaattorit	11
V.	GRECO:n valtuuskuntien koostumus	11
VI.	Arvioijat	11
VII.	Tarkastuskäynnit	12
VIII.	WP-PF:n kokoukset	13
IX.	WP-PF:n jäsenet	14

I. Toimivaltuudet

1. Lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä (GRECO) sopi Strasbourgissa 27.6–1.7.2006 pitämässään täysistunnossa kolmannen arviointikierroksensa sisällöstä ja päätti perustaa kaksi työryhmää avustamaan mainitun kierroksen valmistelussa (katso GRECO 24:n päätökset 20 ja 21 – Greco (2005) 12E).

2. Työryhmä 1 (jäljempänä "WP-ETS 173") sai tehtäväkseen valmistella aihetta 1 eli arvioida Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen (Criminal Law Convention on Corruption, ETS 173) 2–12 artikloissa sekä 19 artiklan 1 momentissa ja GPC 2:ssa (*ministerikomitean marraskuussa 1997 hyväksymiin, päätöslauselmaan 97/24 sisältyviin kahteenkymmeneen lahjonnan torjumista ohjaavaan periaatteeseen sisältyvä kansainvälistä ja kansallista korruption kriminalisointia koskeva periaate n:o 2, käänt. huom.*) määrättyjen *kriminalisointien* saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Lisäksi WP-ETS 173:n tuli tarkastella sitä, tulisiko mainitun rikosoikeudellisen yleissopimuksen 15 ja 17 artiklat sisällyttää arviointiin.

Työryhmä II (jäljempänä "WP-PF") sai tehtäväkseen arvioida aihetta 2 eli *puoluerahoituksen ymmärrettävyyttä* sellaisena kuin se ymmärretään korruption vastaisia yleissäännöksiä puoluerahoituksessa ja vaalikampanjoissa koskevan suosituksen Rec(2003)4 (Recommendation Rec(2003)4 of the Committee of Ministers to member states on common rules against corruption in the funding of political parties and electoral campaigns) 11, 12, 13 b, 14 ja 16 artiklaan sekä yleisemmin GPC 15:een (*ministerikomitean marraskuussa 1997 hyväksymiin, päätöslauselmaan 97/24 sisältyviin kahteenkymmeneen lahjonnan torjumista ohjaavaan periaatteeseen sisältyvä menettelytapasääntöjen sekä puolueiden ja vaalikampanjojen rahoitusta koskevien korruptionvastaisten sääntöjen käyttöönottoa koskeva periaate n:o 15, käänt. huom.*) viitaten. WP-PF:n tulisi pitää mielessä suosituksen Rec(2003)4 täytäntöönpano-oppaaksi tarkoitettu Euroopan neuvoston julkaisu "Financing political parties and election campaigns – guidelines".

3. Kummankin työryhmän tulee asiakirja Greco (2005) 10E Revised2 huomioon ottaen edelleen selvittää ja tarkentaa, mitä arvioitavat aiheet 1 ja 2 tarkkaan ottaen koskevat. Kumpaakin työryhmää pyydetään tässä yhteydessä

- a) laatimaan toimialaansa kuuluvaa arviointikohdetta varten "työkalut", joihin kuuluisivat erityisesti
  - luettelo tärkeimmistä käsiteltävistä kysymyksistä,
  - luettelo indikaattoreista, jotka mahdollistaisivat tarkasteltavina olevien määräysten täytäntöönpanoa koskevat päätelmät, ja
  - keskitetty arviointikysely, jossa selvästi ilmoitetaan, mitä tietoja tarvitaan, sekä
- b) antamaan neuvoja, jotka liittyvät GRECO:n valtuuskuntien toivottuun koostumukseen kolmannen arviointikierroksen aikana, arvioijien ja arviointiryhmien valintaan, mahdollisten tarkastuskäytien rakenteeseen sekä muihin käytännön seikkoihin (esim. tarkasteltavia seikkoja koskeviin hyödyllisiin tietolähteisiin).

4. Työryhmät laativat GRECO:n tarkasteltavaksi 3 kohdassa tarkoitettut elementit sisältävän loppuraportin, joka toimitetaan Toimistolle viimeistään 30. kesäkuuta 2006.

5. GRECO:n oli tarkoitus nimittää Toimiston ehdotusten perusteella WP-ETS 173:een ja WP-PF:ään yhteensä kaksitoista jäsentä (kummassakin olisi Toimiston edustaja ja WP-PF:ssä lisäksi neuvonantaja), joiden matka- ja majoituskulut maksettaisiin GRECO:n tulo- ja menoarviosta.

6. Nämä toimivaltuudet raukeavat työryhmien loppuraportteja luovutettaessa (katso kohta 4 edellä). Toimivaltuuksia voidaan laajentaa.

7. GRECO on säätänyt nämä toimivaltuudet menettelytapasääntöjensä 20 säännön mukaisesti.

II. Tärkeimmät kysymykset

WP-PF:n toimialaan kuuluu *tärkeimpien kysymysten* luettelointi eli sen määrittely, mitä tulisi sisällyttää arviointiin. WP-PF katsoo, että tärkeimmät kysymykset tulisi ymmärtää arvioinnin yleiseksi viitekehyykseksi, jonka *yleisessä osassa* käsiteltäisiin järjestelmän rakentumista, oikeudellisen viitekehyyksen perustekijöitä ja toimintaa. Tällainen yleinen osa ei mahdollistaisi suosituksia vaan toimisi itse järjestelmän ymmärtämisen perustana. Tärkeimpien kysymysten *täsmennysosassa* käsiteltäisiin toimivaltuuksissa erikseen määriteltyihin suosituksen Rec(2003)4 artikloihin liittyviä tietoja. Suosituksia tulisi antaa ainoastaan suhteessa arvioinnin täsmennysosaan.

I. Yleinen osa

- Puolueen ja vaalijärjestelmän kuvaus sekä poliittisten puolueiden ja niiden kansallisten ja aluetasojen organisaatioiden määritelmät ja pääpiirteet
- Tärkeimpien poliittisten puolueiden luettelo sekä vaalikampanjoiden kansallisen ja aluetason pääpiirteet
- Parlamenttiin tai kansanedustuslaitokseen sekä puolue/henkilövaaleihin pääsyä määrittelevät säännöt
- Poliittisten puolueiden ja vaalikampanjoiden kansallisten ja aluetason (julkisten ja yksityisten) rahoituslähteiden pääpiirteet
- Poliittisten puolueiden, niihin yhteydessä olevien organismien, vaalikampanjoiden, vaaliehdokkaiden ja asiakohtaista tai kolmansien osapuolten antamaa rahoitusta koskevien sääntöjen ja rahoitukseen sovellettavien rajoitusten kansallisen ja aluetason pääpiirteet
- Varainkäyttöä, rajoituksia ja kirjanpitoa koskevat säännöt

II. Täsmennysosa

- i) **Ymmärrettävyys** (suosituksen Rec(2003)4 11, 12 ja 13 b artiklat)
  - Poliittisia puolueita ja niihin yhteydessä olevia organismeja koskevat hyvän kirjanpitotavan vaatimukset (11 artikla)
  - Rahoituksen ja rahoittajien kirjaaminen (12 a ja b artiklat)
  - Kirjanpidon julkisuus (13 b artikla)
- ii) **Valvonta** (suosituksen Rec(2003)4 14 artikla)
  - Poliittisten puolueiden, niihin yhteydessä olevien organismien, vaalikampanjoiden, valittujen edustajien, vaaliehdokkaiden ja asiakohtaisten tai kolmansien osapuolten antaman rahoituksen yleisen valvonnan pääpiirteet kansallisella ja aluetasolla (14 a artikla)
  - Poliittisten puolueiden kirjanpidon ja kulujen sekä vaalikampanjoiden kansallisen ja aluetason varainkäytön valvonnan pääpiirteet (14 b artikla)
- iii) **Sanktiot** (suosituksen Rec(2003)4 16 artikla)
  - Puolueiden/vaalikampanjoiden rahoitukseen liittyvien maakohtaisten sääntöjen rikkomisesta seuraavat sanktiot/toimenpiteet

III. Kysely

Suomessa poliittisilla puolueilla on keskeinen rooli yleisissä vaaleissa. Vaikka vaaleissa ehdokkaita voivat asettaa myös valitsijayhdistykset, jotka voivat muodostaa yhteislistoja, käytännössä ainoastaan puolueiden asettamat ehdokkaat voivat nykyään tulla valituiksi eduskuntavaaleissa, europarlamenttivaaleissa ja presidentinvaalissa. Kunnallisvaaleissa valitsijayhdistyksillä on vielä jonkinlainen rooli.

Suomessa poliittisia puolueita on ollut yli sadan vuoden ajan. Vuoteen 1969 saakka puolueiden asema oli epävirallinen. Tuona vuonna voimaan tulleen puoluelain myötä puolueet saivat virallisen aseman. Puolueet ovat aatteellisia yhdistyksiä, joiden varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen. Oikeusministeriön ylläpitämään puolerekisteriin merkittävällä yhdistyksellä tulee olla säännöt sekä yleisohjelma, josta ilmenevät yhdistyksen valtiollisessa toiminnassa noudatettavat tavoitteet ja periaatteet. Jos puolue ei ole kaksissa perättäisissä eduskuntavaaleissa saanut kansanedustajan paikkaa, tai jos se on lakannut olemasta rekisteröity yhdistys, se poistetaan puolerekisteristä.

Tällä hetkellä Suomessa on 19 rekisteröityä puoluetta. Kahdeksan näistä on edustettuna eduskunnassa: Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, Suomen Keskusta ja Ruotsalainen kansanpuolue muodostavat hallituksen. Oppositiopuolueita ovat Kansallinen Kokoomus, Suomen Kristillisdemokraatit, Vihreä liitto, Vasemmistoliitto ja Perussuomalaiset.

Suomessa poliittiset puolueet ovat saaneet valtion tukea vuodesta 1967. Puolueita avustetaan puoluetuella, josta säädetään puoluelaisissa. Puoluetuen myöntää valtioneuvosto eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden kansanedustajapaikkojen perusteella ja sen käyttöä valvoo oikeusministeriö. Puolueiden toiminnan, tilipidon ja varainkäytön valvontaa varten jokaisen puolueen tulee toimittaa tilinpäätösasiakirjansa oikeusministeriölle kolmen kuukauden sisällä tilinpäätöksen vahvistamisesta. Myös valtionalouden tarkastusvirastolla, jonka tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista, on oikeus tarkastaa puoluetukena myönnettyjen varojen käyttöä. Puoluetukia myönnetään vuosittain yhteensä runsaat 12 miljoonaa euroa. Vuonna 2006 puoluetuen määrä oli 12,26 miljoonaa euroa.

Eduskunnassa edustettuina olevat puolueet saavat myös toisenlaista rahallista tukea valtiolta. Tämä tuki jaetaan suoraan eduskuntaryhmille puolueiden sijasta. Valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitettu määräraha oli vuonna 2006 noin 3,6 miljoonaa euroa.

Puoluetukien lisäksi valtioneuvosto myöntää valtion varoista puolueille tukea vaalikampanjointiin. Vuonna 2006 eduskunnassa edustettuina olevilla puolueilla oli käytössään yhteensä noin 2,45 miljoonaa euroa presidentinvaalia varten. Lisäksi puolueiden lehdet ja Ahvenanmaan

maakunta saavat valtion tukea, jonka määrä vuonna 2006 oli yhteensä noin 7,76 miljoonaa euroa.

Vaikka puolueiden tulorakenteissa on suuria eroja, on valtion myöntämä tuki tärkeä kaikille puolueille ja joillekin niistä jopa elintärkeä. Muita tulonlähteitä ovat mm. jäsenmaksut, arpajaiset, myyntitulot, keräykset, pienimuotoisesta julkaisutoiminnasta saadut tuotot sekä lahjoitukset.

Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta tuli voimaan vuonna 2000. Sen mukaan velvollinen tekemään ilmoituksen vaalikampanjansa rahoituksesta on eduskuntavaaleissa, europarlamenttivaaleissa tai kunnallisvaaleissa edustajaksi tai varaedustajaksi valittu. Presidentinvaalissa tämä velvollisuus koskee ehdokkaan asettanutta puoluetta. Erikseen on ilmoitettava kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tämä arvo on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vähintään 3400 euroa sekä eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa vähintään 1700 euroa. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo jää alle mainitun rajan. Ilmoitus on oikeusministeriössä tai kunnan keskusvaalilautakunnassa sellaisenaan julkinen.

Tutkimusten mukaan Suomi on yksi maailman vähiten korruptoituneista maista. Keskusrikospoliisilta saadun tiedon mukaan poliisilla ei ole ollut esitutkinnassa eikä tuomioistuimilla käsiteltävänä 1980-luvun alun jälkeen tapauksia, joissa poliittisten puolueiden tukiin tai vaalirahoitukseen olisi liittynyt korruptiota. Korruption torjunnan osalta olemme vakuuttuneita nykyisten lakiemme, menettelyidemme ja järjestelmämme tehokkuudesta ja toimivuudesta. Suomen hallitus haluaakin painottaa, että Euroopan neuvoston vaalirahoitussuosituksessa (Recommendation of the Council of Europe Committee of Ministers on common rules against corruption in the funding of political parties and electoral campaigns) todetaan suositusta sovellettavan vain silloin, jos valtiolla ei jo muutoin ole sellaista lainsäädäntöä ja muita tehokkaita ja toimivia keinoja huolehtia siitä, ettei vaalirahoitukseen liity korruptiota. Hallitus katsoo, että Suomen nykyinen lainsäädäntö ja sen mukaiset menettelyt täyttävät ne perusvaatimukset, joita kyseisessä suosituksessa tavoitellaan.

1. Yleinen osa

1. Kuvaillkaa maanne oikeudellista sääntelykehystä ottaen seuraavat seikat erityisesti huomioon:
  - a) poliittisten puolueiden oikeustieteellinen määritelmä

Puolueet mainitaan Suomen perustuslaissa (731/1999). Perustuslain mukaan rekisteröidyillä puolueilla ja laissa säädetyllä määrällä äänioikeutettuja kansalaisia on oikeus asettaa ehdokkaita eduskuntavaaleissa ja presidentinvaalissa.

Rekisteröidyn puolueen määritelmä on puoluelaisissa (10/1969). Puoluelaisissa puolueella tarkoitetaan oikeusministeriössä pidettävään puolerekisteriin merkittyä rekisteröityä yhdistystä.

b) ellei oikeustieteellistä määritelmää ole, muu(t) määritelmä(t)

c) onko poliittisilla puolueilla oikeushenkilön asema

Rekisteröity puolue on oikeushenkilö. Puoluelain mukaan puolueena voidaan rekisteröidä vain rekisteröity yhdistys. Yhdistyslain (503/1989) 6 §:n mukaan rekisteröity yhdistys voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona. Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velvoitteista.

d) poliittisen puolueen tunnustamiseen ja/tai rekisteröintiin liittyvät vaatimukset

Puolueena rekisteröidään kirjallisesta hakemuksesta yhdistys, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, jolla on vähintään 5 000 kansanedustajain vaaleissa vaalioikeutettua kannattajaa, jonka säännöt turvaavat kansanvaltaisten periaatteiden noudattamisen yhdistyksen päätöksenteossa ja toiminnassa ja jolla on säännöistä ilmenevän tarkoituksen toteuttamiseksi laadittu, yhdistyksen valtiollisessa toiminnassa noudatettavat periaatteet ja tavoitteet ilmaiseva yleisohjelma. Toisen yhdistyksen jäsen-, paikallis-, rinnakkais- tai apuyhdistystä ei voida rekisteröidä puolueena.

2. Ilmoittakaa (soveltuvin osin)

a) maassanne tunnustettujen ja/tai rekisteröityjen puolueiden lukumäärä

Suomen puolerekisterissä on tällä hetkellä yhdeksäntoista (19) rekisteröityä puoluetta.

b) luettelo viimeisimpiin kansanedustuslaitoksen vaaleihin osallistuneista puolueista

Viimeksi eli 16.3.2003 toimitetuissa eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettivat seuraavat kahdeksantoista (18) rekisteröityä puoluetta: Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, Suomen Keskusta, Kansallinen Kokoomus, Ruotsalainen kansanpuolue, liberaalit, Suomen Kommunistinen Puolue, Suomen Kristillisdemokraatit, Yhteisvastuupuolue, Kirjava ”Puolue” – Elonkehän Puolesta KIPU, Vihreä liitto, Rauhan ja Sosialismin puolesta – Kommunistinen Työväenpuolue, Vasemmistoliitto, Eläkeläiset Kansan Asialla, Perussuomalaiset, Muutosvoimat Suomi, Köyhien Asialla, Suomi Nousee – Kansa Yhdisty, Suomen Kansan Sinivalloiset.

c) tietoja siitä, mitkä puolueet ovat maanne kansanedustuslaitoksessa edustettuina ja montako paikkaa kullakin puolueella on

Suomen eduskunta on yksikamarinen ja siihen kuuluu kaksisataa (200) kansanedustajaa. Puolueiden paikkamäärät vuoden 2003 eduskuntavaaleissa olivat: Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 53, Suomen Keskusta 55, Kansallinen Kokoomus 40, Ruotsalainen kansanpuolue 8, Suomen Kristillisdemokraatit 7, Vasemmistoliitto 19, Vihreät 14, Perussuomalaiset 3. Perustuslain 25 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunta muodostaa oman vaalipiirinsä yhden kansanedustajan valitsemista varten. Vaalilain 110 §:n mukaan Ahvenanmaa maakunnan vaalipiirissä ehdokkaita asettavat äänioikeutettujen muodostamat valitsijayhdistykset tai niiden muodostamat yhteislistat, eivät puolueet.

3. Kuvaillkaa vaaleihin osallistumista koskevia sääntöjä ja ilmoittakaa kansanedustuslaitokseen pääsyä koskevat mahdolliset kynnysäännöt (vähimmäisäänimäärä, prosenttiosuus annetuista äänistä jne.).

Suomessa valitaan yleisillä vaaleilla eduskunta, tasavallan presidentti, kuntien (416) valtuustot sekä 14 jäsentä Euroopan parlamenttiin.

Kaikki Suomen vaalit toimitetaan noudattaen seuraavia periaatteita:

Vaalit ovat välittömät. Valitsijat (äänioikeutetut) äänestävät suoraan niitä henkilöitä, jotka he tahtovat saada valituiksi.

Vaalit ovat suhteelliset. Suhteellisissa vaaleissa jokainen puolue (tai muu ryhmittymä) saa sen määrän kansanedustajia kuin mitä sen vaaleissa sama äänimäärä suhteessa muihin ryhmittymiin edellyttää.

Vaalit ovat salaiset. Vaalisalaisuudella tarkoitetaan, etteivät vaaliviranomaiset eivätkä ketkään muutkaan saa tietää, ketä äänestäjä on äänestänyt, vai onko hän jättänyt tyhjän äänestyslipun.

Vaaleissa on yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Yleisellä äänioikeudella tarkoitetaan sitä, että äänioikeus on riippuvainen vain sellaisista edellytyksistä, jotka kansalaisilla yleensä on. Esimerkiksi äänioikeudelle eduskuntavaaleissa on vain kaksi edellytystä: 18 vuoden ikä ja Suomen kansalaisuus. Yhtäläisellä äänioikeudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella äänioikeutetulla on yhtäläinen oikeus vaikuttaa vaalin tulokseen eli sama äänimäärä. Yleisissä vaaleissa kullakin on yksi ääni.

Kunkin äänestäjän on äänestettävä itse. Äänioikeutta ei saa käyttää valtuusmiehen eli asiamiehen kautta.

Äänestämisen on tapahduttava vaaliviranomaisen edessä. Tällä pyritään turvaamaan vaalien yleistä luotettavuutta, äänestäjän vapaan tahdon ilmaisemista ja myös vaalisalaisuutta. Vaaliviranomaiset ovat pääasiassa luottamusmiehiä.

Suomen vaalijärjestelmä on henkilö- ja puoluevaalin yhdistelmä, jossa samalla yhdellä numerolla äänestetään sekä puoluetta että henkilöä. (Tämä ei koske presidentinvaalia, jossa äänestetään vain henkilöä, ei puoluetta).

Eduskuntavaalit

Eduskuntavaaleissa äänioikeutettu on asuinpaikasta riippumatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta.

Eduskuntavaaleissa vaalikelpoinen eli kelpoinen ehdokkaaksi on jokainen äänioikeutettu, joka ei ole vajaavaltainen. Kansanedustajaksi ei kuitenkaan voi valita ammattisotilasta. Lisäksi eräät korkeat viranomaiset, kuten valtioneuvoston oikeuskansleri ja korkeimman oikeuden jäsenet eivät voi olla kansanedustajina eivätkä siten myöskään ehdokkaina vaaleissa ilman että eroaisivat virastaan.

Ehdokkaita eduskuntavaaleissa voivat asettaa puolueet, jotka on merkitty oikeusministeriön ylläpitämään puolerekisteriin sekä äänioikeutettujen perustamat valitsijayhdistykset.

Kukin puolue voi asettaa kussakin vaalipiirissä enintään 14 ehdokasta tai, jos vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 edustajaa, enintään niin monta ehdokasta kuin vaalipiiristä valitaan edustajia.

Puolueet voivat muodostaa keskenään vaaliliittoja. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokkaiden yhteismäärä saa kuitenkin olla enintään sama kuin yksittäisen puolueen ehdokkaiden enimmäismäärä.

Valitsijayhdistyksen yhden ehdokkaan asettamiseksi voi perustaa vähintään 100 asianomaisessa vaalipiirissä äänioikeutettua henkilöä. Valitsijayhdistykset voivat muodostaa yhteislistoja, joissa kussakin voi olla enintään 14 ehdokasta tai, jos vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 edustajaa, enintään niin monta ehdokasta kuin vaalipiiristä valitaan edustajia.

Presidentinvaali

Presidentinvaalissa on äänioikeutettu asuinpaikasta riippumatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä täyttää 18 vuotta.

Suomen Perustuslain mukaan tasavallan presidentin valitsee Suomen kansa välittömällä (suoralla) vaalilla syntyperäisistä Suomen kansalaisista kuuden vuoden pituiseksi toimikaudeksi. Sama henkilö voidaan valita presidentiksi enintään kahdeksi peräkkäiseksi toimikaudeksi.

Presidentti valitaan suoralla, tarvittaessa kaksivaiheisella vaalilla. Vaalipäivä on vaalivuoden tammikuun kolmas sunnuntai. Mikäli joku ehdokkaista saa ensimmäisessä vaalissa yli puolet annetuista (s.o. hyväksytyistä) äänistä, tulee hän valituksi presidentiksi. Jos näin ei käy, toimitetaan kahden viikon kuluttua sunnuntaina toinen vaali kahden ensimmäisessä vaalissa eniten ääniä saaneen ehdokkaan kesken. Tässä toisessa vaalissa enemmän ääniä saanut ehdokas valitaan presidentiksi.

Jos presidentinvaaliin asetetaan vain yksi ehdokas, tulee tämä valituksi ilman vaalia. Presidentti astuu virkaansa vaalia seuraavan kuukauden 1. päivänä.

Presidenttiehdokkaita voivat asettaa ne puolerekisterissä olevat puolueet, joiden ehdokaslistoilta on valittu presidentinvaalia edeltävissä eduskuntavaaleissa vähintään yksi kansanedustaja sekä vähintään 20 000 äänioikeutetun perustamat valitsijayhdistykset.

Kukin puolue valitsee oman ehdokkaansa puolueen sääntöjen mukaisella tavalla. Ehdokkaat ovat ehdokkaina koko maassa.

Kunnallisvaalit

Kunnallisvaaleissa valitaan valtuutetut kuntien valtuustoihin. Kunnallisvaalit toimitetaan joka neljäs vuosi lokakuun neljäntenä sunnuntaina.

Kunnallisvaaleissa äänioikeutettu on Suomen ja muun Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen sekä Islannin ja Norjan kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on 51. päivänä ennen vaalipäivää sekä muun valtion kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on 51. päivänä ennen vaalipäivää ja jolla on tuolloin ollut kotikunta Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään kahden vuoden ajan.

Vaalikelpoinen eli kelpoinen ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa on henkilö, jonka kotikunta kyseinen kunta on, jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kunnallisvaaleissa ja joka ei ole holhouksen alainen (vajaavaltainen).

Ehdokkaita kunnallisvaaleihin voivat asettaa puolerekisterissä olevat puolueet sekä äänioikeutettujen perustamat valitsijayhdistykset. Kukin puolue voi asettaa kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertaisen määrän ehdokkaita.

Puolueet voivat muodostaa keskenään vaaliliittoja. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokkaiden yhteismäärä saa kuitenkin olla enintään sama kuin yksittäisen puolueen ehdokkaiden enimmäismäärä.

Valitsijayhdistyksen yhden ehdokkaan asettamiseksi voi perustaa vähintään 10 asianomaisessa kunnassa äänioikeutettua henkilöä. Oikeusministeriön määräämissä pienimmissä kunnissa valitsijayhdistyksen voi kuitenkin perustaa vähintään kolme äänioikeutettua. Valitsijayhdistykset voivat muodostaa yhteislistoja, joissa kussakin voi olla enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä ehdokkaita.

Europarlamenttivaalit

Suomessa toimitettavissa europarlamenttivaaleissa äänioikeutettu on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja muun Euroopan unionin jäsenvaltion

kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, jollei hän ole menettänyt äänioikeuttaan siinä unionin jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on. Äänioikeuden edellytyksenä kuitenkin on, että henkilö ilmoittautuu äänioikeusrekisteriin Suomessa.

Äänioikeutettu saa samoissa europarlamenttivaaleissa äänestää vain yhdessä EU:n

jäsenvaltiossa: joko kotivaltiossaan tai siinä valtiossa, jossa asuu (asuinvaltiossaan).

Suomen kansalainen, joka on säädetyssä määräajassa ilmoittautunut äänestäjäksi jonkun toisen EU:n jäsenvaltion europarlamenttivaaleissa, ei ole äänioikeutettu Suomen europarlamenttivaaleissa.

Vaalikelpoinen europarlamenttivaaleissa on jokainen Suomen kansalainen, jolla on vaaleissa äänioikeus ja joka ei ole vajaavaltainen alainen sekä jokainen äänioikeutettu Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen, joka on ilmoittautunut ja otettu äänioikeusrekisteriin Suomessa ja joka ei ole menettänyt vaalikelpoisuuttaan kotivaltionsa vaaleissa.

Ehdokkaita europarlamenttivaaleissa voivat asettaa puolerekisterissä olevat puolueet sekä äänioikeutettujen perustamat valitsijayhdistykset. Asetetut ehdokkaat ovat ehdokkaina koko maassa.

Kukin puolue voi asettaa enintään 20 ehdokasta. Puolueet voivat muodostaa keskenään vaaliliittoja.

Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokkaiden yhteismäärä saa kuitenkin olla enintään sama kuin yksittäisellä puolueella (eli 20).

Valitsijayhdistyksen yhden ehdokkaan asettamiseksi voi perustaa vähintään 2000 äänioikeutettua henkilöä. Valitsijayhdistykset voivat muodostaa yhteislistoja, joissa kussakin voi olla enintään 20 ehdokasta.

Kynnyssäännöt

Suomessa ei ole äänten vähimmäisäänimäärää taikka prosenttiosuutta koskevaa tai muutakaan vastaavaa säädettyä kynnyssäntöä.

Suomen vaaleissa, lukuun ottamatta presidentinvaalia, noudatetaan suhteellista vaalitapaa. Suhteellisuuden toteutumista Suomen vaalipiireissä on arvioitu ns. piilevän äänikynnyksen avulla. Piilevällä äänikynnyksellä tarkoitetaan sitä osuutta vaalipiirissä annetuista äänistä, joka puolueen tai muun ryhmittymän tulee vähintään saada, jotta se saisi valituksi vähintään yhden ehdokkaan. piilevä äänikynnys on sitä korkeampi mitä pienempi vaalipiiri on.

Eduskuntavaaleja varten Suomi on jaettu 15 vaalipiiriin maakuntajaon mukaisesti. Kustakin vaalipiiristä valitaan se määrä kansanedustajia, jota vaalipiirissä asuvien Suomen kansalaisten lukumäärä kuusi kuukautta ennen

vaaleja osoittaa. Ahvenanmaan vaalipiiristä valitaan kuitenkin aina yksi kansanedustaja. Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa ns. piilevä äänikynnys oli alhaisin Uudenmaa vaalipiirissä (2,9 %) ja korkein Pohjois-Karjalan ja Lapin vaalipiireissä (12,5 %).

4. Kuvaillkaa pääpiirteittäin ne kansallisen tason säännöt/periaatteet (ja toimittakaa/mainitkaa perustuslain, lain, säännön tms. asiaankuuluvat kohdat), joiden aiheena on
- a) poliittisten puolueiden rahoitus

Suomen puoluelaisissa on säännökset avustuksen myöntämisestä poliittisille puolueille (puoluetuki), myönnettyjen avustusten käyttämisestä ja käytön valvonnasta. Puoluetukea selostetaan jäljempänä kohdassa 6. Puoluetuesta on säädetty puoluelain 9 §:ssä. Lisäksi niiden myöntämisessä noudatetaan asetusta puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista (27/1973, muutettu asetuksella 985/1973).

- b) poliittisiin puoleisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä olevien tai poliittisten puolueiden muulla tavoin valvomien organismien (vaalikampanjaan osallistuvat organisaatiot/ryhmät ja esim. asiavaalien kampanjointi mukaan luettuina) rahoitus

Puoluetuesta määräosa on kohdennettu puolueiden naisjärjestöille ja piirijärjestöille.

Puoluetuen lisäksi puolueiden eduskuntaryhmät saavat kansliamäärärahaa, joka on tarkoitettu niiden välittömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen kattamiseen. Kansliamäärärahaa ei makseta puoluejärjestöille, vaan suoraan eduskuntaryhmille. Määrärahan jako perustuu pääosin puolueen kansanedustajanpaikkoihin.

- c) poliittisiin puolueisiin yhteydessä olevien organisaatioiden rahoitus

Puolueiden lehdille myönnetään lehdistötukea (selostetaan jäljempänä kohdassa 6). Valtioneuvoston ohjesääntö 262/2003, valtiosuuslaki (688/2001), valtioneuvoston sanomalehdistön tuesta antama asetusta (1481/2001).

Kunnanvaltuustot voivat kuntalain 15 b §:n (578/2006) nojalla myöntää valtuustoryhmille avustusta erikseen yksilöityjen kustannusten kattamiseen. (selostetaan jäljempänä kohdassa 6.

- d) poliittisten puolueiden vaalikampanjoiden (vaalikampanjaan osallistuvat organisaatiot/ryhmät ja esim. asiavaalien kampanjointi mukaan luettuina) rahoitus normaaleissa ja ylimääräisissä vaaleissa sekä kansanäänestyksissä

Eduskunnassa edustettuina oleville puolueille voidaan myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen, minä pidetään ennen kaikkea valmistautumista yleisiin vaaleihin ja osanottoa niihin. Avustus on jaettava viimeksi toimituissa kansanedustajain vaaleissa saamien edusajanpaikkojen lukumäärän osoittamassa suhteessa.

Ahvenanmaan maakunnan edustajan osuus annetaan Ahvenanmaan maakuntahallitukselle käytettäväksi poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaalla. Puolueille on myönnetty erillisavustusta vaaleista aiheutuviin kustannuksiin. Puoluetuki on harkinnanvarainen määräraha valtion talousarviossa. Puoluetuen myöntämisestä päättää valtioneuvosto, joka myös päättää avustuksen maksatusta, tilitystä ja valvontaa koskevista tarpeellisiksi katsomistaan ehdoista Toimivalta säännös on puoluelain 9 §:n nojalla annettu asetus puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista (27/1973, muutettu asetuksella 985/1973), Puoluelaki 9 §

e) vaaliehdokkaiden rahoitus

Velvollinen tekemään ilmoituksen vaalikampanjansa rahoituksesta (vaalirahoituksesta) on eduskuntavaaleissa kansanedustajaksi valittu ja varaedustajaksi vaalien tulosta vahvistettaessa määrätty, europarlamenttivaaleissa Euroopan parlamentin jäseneksi valittu ja varajäseneksi vaalien tulosta vahvistettaessa määrätty, presidentinvaalissa ehdokkaan asettanut puolue taikka ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai tämän varamies ja kunnallisvaaleissa valtuutetuksi ja varavaltuutetuksi valittu.

Ilmoitus on tehtävä kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa oikeusministeriölle kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta. Ilmoitus on oikeusministeriössä tai kunnan keskusvaalilautakunnassa sellaisenaan julkinen.

Ilmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan täydellinen nimi ja hänet asettaneen puolueen nimi tai maininta siitä, jos ehdokas on valitsijayhdistyksen ehdokas;
- 3) ehdokkaan vaalikampanjan kokonaiskulut; sekä
- 4) ehdokkaan vaalikampanjan rahoitus eriteltynä
  - a) toisaalta ehdokkaan omiin varoihin sekä
  - b) toisaalta ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä ja muun hänen tukemisekseen perustetun yhteisön saamaan ulkopuoliseen tukeen ryhmiteltynä yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puoluejärjestöiltä ja muilta vastaavilta päätahoilta saatuun tukeen. Erikseen on ilmoitettava kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tämä arvo on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vähintään 3400 euroa sekä eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa vähintään 1700 euroa. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo jää alle mainitun rajan. Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta (414/2000).

5. Missä määrin kysymyksessä 4 lueteltujen organismien/henkilöiden/asioiden rahoituksen antamista/hyväksymistä rajoitetaan (luetelkaa tyhjentävästi mikäli mahdollista), ja mitkä seikat rajoittavat sitä seuraavien seikkojen osalta?
  - a) puoluejäsenyys (kokonaisuutena tai tapauskohtaisesti)

Rahoituksen antamista / hyväksymistä ei ole rajoitettu.

- b) julkinen rahoitus (esim. rahallinen tuki, verokevennykset tai ilmais- tai alennuspalvelujen käyttö)

Valtion tulo- ja menoarvion rajoissa voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen.

- c) puolueeseen yhteydessä olevien organismien antamat avustukset

Rahoituksen antamista / hyväksymistä ei ole rajoitettu.

- d) valittujen edustajien antamat/saamat avustukset

Valittujen edustajien antamia / saamia avustuksia ei ole rajoitettu.

- e) käteis- ja muut lahjoitukset

Käteis- ja muita lahjoituksia ei ole rajoitettu.

- f) kiinteistöjen tuotto

Rahoituksen antamista / vastaanottamista kiinteistöjen tuottojen osalta ei ole rajoitettu.

- g) lainat

Rahoituksen antamista / vastaanottamista lainoina ei ole rajoitettu.

- h) puolueen liike- tai muu toiminta

Rahoituksen antamista / vastaanottamista Puolueen liiketoiminnasta ei ole rajoitettu. Valtionavustuksena myönnettävää puoluetukea ei kuitenkaan saa käyttää suoraan liikkeeseen.

- i) varainkeruu

Rahankeräyslain (255/2005) mukaan Suomessa saa rahankeräyksen toimeenpanna vain viranomaisen antamalla luvalla (rahankeräyslupa) varojen hankkimiseksi yleishyödylliseen toimintaan. Yleishyödyllisellä toiminnalla rahankeräyslaissa (4 §) tarkoitetaan muun ohessa toimintaa yleistä aatteellista tarkoitusta varten taikka muuta yleistä kansalaistoimintaa.

- j) yksityinen liiketoiminta

Rahoituksen antamista / hyväksymistä ei ole rajoitettu yksityisen liiketoiminnan osalta.

- k) yksityishenkilöt

Rahoituksen antamista / hyväksymistä ei ole rajoitettu yksityishenkilöiden osalta.

- l) muut lähteet (yksilöikä)

Rahoituksen antamista / hyväksymistä ei ole rajoitettu.

6. Jos maassanne tarjotaan suoraa tai epäsuoraa julkista rahoitusta.
- a) kuka voi saada julkista rahoitusta?
  - b) mihin tarkoitukseen rahoitusta voi saada?
  - c) mitkä ehdot on täytettävä saadakseen julkista rahoitusta?
  - d) kertokaa jakoperusteet ja -menetelmät.

Puoluetuki

Eduskunnassa edustettuina oleville puolueille voidaan myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Avustus on jaettava viimeksi toimituissa kansanedustajain vaaleissa saamien edusajanpaikkojen lukumäärän osoittamassa suhteessa.

Jos eduskuntavaalien välisenä aikana kunkin vuoden valtion tulo- ja menoarvion julkaisemiseen mennessä vähintään puolet jotakin puoluetta edustaneista ja puolueen valtionavustusosuutta laskettaessa mukaan luetuista kansanedustajista on ilmoittanut eduskunnan puhemiehelle luopuvansa edustamasta tätä puoluetta eduskunnassa, on avustuksen jakoperustetta tarkistettava siten, että tapahtuneet siirtymiset otetaan huomioon.

Avustukseen on oikeutettu lisäksi myös sellainen puolue, jota viimeksi toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa yhteislistoilta tai valitsijayhdistysten listoilta valitut kansanedustajat ovat eduskunnan puhemiehelle ilmoittaneet haluavansa edustaa ja joka jatkaa asianomaiset yhteislistat antaneiden tai valitsijayhdistykset perustaneiden äänestäjäryhmien poliittista toimintaa. Edellytyksenä on kuitenkin, että puoluetta ei ole merkitty puolerekisteriin ennen sitä vaalilaissa säädettyä määräpäivää, jona oikeusministeriön on mainittuja vaaleja varten viimeistään ilmoitettava vaalipiirien keskuslautakunnille puolerekisteriin merkityt puolueet.

Avustuksen käyttämisestä on puolueen tehtävä valtioneuvoston antamien määräysten mukainen tilitys. Jos puolueelle myönnettyä avustusta on käytetty 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun piirijärjestön tai muun yhdistyksen toiminnan tukemiseen, puolueen on tehtävä vastaava tilitys myös avustuksen tästä käyttämisestä.

Avustukset puolueiden jäsenjärjestöille

Puoluetuen lisäksi puolueiden nais- ja piirijärjestöjen valtionavustukset sekä osa sanomalehdille myönnettävästä tuesta jaetaan parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti.

Puolueiden varhaisnuoriso-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöille maksetaan valtionavustusta veikkausvoittovaroista. Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä (1054/2001)

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi yleisavustuksena valtakunnallisille nuorisojärjestöille edellyttäen, että näille ei myönnetä erillistä avustusta. Nuorisotyölaki 8 § (235/1998) ja valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä (729/2002)

Eduskuntaryhmien kansliamääräraha

Puolueiden eduskuntaryhmät saavat eduskunnan hyväksymän talousarvion puitteissa kansliamäärärahaa, joka on tarkoitettu välittömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen kattamiseen. Määräraha jaetaan kuukausittain ryhmien kesken siten, että kukin edustaja saa samansuuruisen summan, minkä lisäksi viimeksi toimitettujen eduskuntavaalien tuloksen perusteella muodostetuille eduskuntaryhmille suoritetaan kuukausittain perussummana kahden kansanedustajan kuukausisummaa vastaava määrä.

Avustukset puolueiden lehdille

Puolueiden lehdille myönnetään lehdistötukea ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen. Avustus jaetaan puolueiden viimeksi toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärän osoittamassa suhteessa. (Valtioneuvoston ohjesääntö 262/2003, valtiosuuslaki (688/2001), valtioneuvoston sanomalehdistön tuesta antama asetus (1481/2001).

Valtuustoryhmien tukeminen kunnanvaltuustoissa

Kunta voi tukea valtuustoryhmien toimintaa sekä toimenpiteitä, joilla valtuustoryhmät edistävät kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti kunnan on myönnettävä tuki yhtäläisin perustein kaikille valtuustoryhmille. (Kuntalaki 15 b §, 578/2006)

e) kertokaa erilaiset epäsuorat rahoitusmuodot¹.

Epäsuorat rahoitusmuodot

Puoluelain 10 §:n mukaan valtion viranomaisen sekä valtion tai sen määräämisvallassa olevan yhteisön tai laitoksen on kohdeltava kaikkia puolueita tasapuolisesti ja yhdenmukaisia perusteita noudattaen. Oy Yleisradio Ab voi soveltaessaan 1 momenttia yhtiön vaaliohjelmiin ottaa huomioon myös ohjelmallisia näkökohtia.

¹ "Epäsuoraa rahoitusta" ovat esimerkiksi erilaiset valtion tuet, kuten ilmainen aika valtion televisiossa, tilojen ilmainen käyttö jne.

7. Jos yksityinen rahoitus sallitaan maassanne, missä määrin (jos ollenkaan) siinä voi olla
- a) tuntemattomien rahoittajien tarjoamaa rahoitusta?

Ehdokkaan vaalirahoitusilmoituksessa on erikseen ilmoitettava kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tämä arvo on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vähintään 3 400 euroa sekä eduskunta- ja kunnallisvaaleissa vähintään 1 700 euroa. Tueksi luetaan rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla korvauksetta saatu suoritus ottamatta kuitenkaan huomioon tavanomaista talkootyötä ja tavanomaisia ilmaispalveluja. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo jää alle mainitun rajan.

- b) rahoitusta, jonka lähdettä ei tarvitse ilmoittaa?

Ehdokkaan vaalirahoitusilmoituksessa on erikseen ilmoitettava kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tämä arvo on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vähintään 3 400 euroa sekä eduskunta- ja kunnallisvaaleissa vähintään 1 700 euroa. Tueksi luetaan rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla korvauksetta saatu suoritus ottamatta kuitenkaan huomioon tavanomaista talkootyötä ja tavanomaisia ilmaispalveluja. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo jää alle mainitun rajan.

- c) yritysten ja pörssinoteerattujen yhtiöiden tarjoamaa rahoitusta?

Yritysten ja pörssinoteerattujen yhtiöiden antaman rahoituksen määrää ei ole rajoitettu.

- d) julkishallinnolle tavaroita tai palveluja tarjoavien tai niitä julkishallinnolta haluavien organismien tarjoamaa rahoitusta?

Julkishallinnolle tavaroita tai palveluja tarjoavien tai niitä julkishallinnolta haluavien organismien tarjoamaa rahoitusta ei ole rajoitettu.

- e) ulkomaalaisten henkilöiden/organismien tarjoamaa rahoitusta?

Ulkomaalaisten henkilöiden/organismien tarjoamaa rahoitusta ei ole rajoitettu.

- f) kansalaisjärjestöjen (kuten työntekijä- tai työnantajajärjestöjen, uskonnollisten instituutioiden, poliittisten organisaatioiden jne.) tarjoamaa rahoitusta?

Kansalaisjärjestöjen (kuten työntekijä- tai työnantajajärjestöjen, uskonnollisten instituutioiden, poliittisten organisaatioiden jne.) tarjoamaa rahoitusta ei ole rajoitettu

g) muista lähteistä (esim. perinnöistä ja säätiöistä) saatavaa rahoitusta?

Yksityistä rahoitusta ei ole rajoitettu

8. Rajoitetaanko yksityisen lahjoittajan antaman tai poliittisen puolueen tai muun kysymyksessä 4 luetellun organismin tai henkilön saaman rahoituksen summaa/suuruutta/jaksoittaisuutta?

Ei rajoiteta.

9. Onko poliittisten puolueiden, poliittisiin puolueisiin yhteydessä olevien organismien, valittujen edustajien, vaaliehdokkaiden tai vaalikampanjoiden saama rahoitus verovähennyskelpoista? Jos on, selittäkää.

Suomen verohallitus on antanut vaaliavustusten ja vaalimenojen käsittelystä verotuksessa ohjeen nro 1721/38/2004, 27.9.2004. Valtuutussäännös ohjeen antamiseen on annettu verohallintolain (1557/95) 2 § 2 momentissa.

Ohjeen mukaan vaaliavustus on vapaaehtoinen suoritus oikeussubjektilta toiselle. Se on tavallisesti vastikkeeton. Siihen sisältyy lahjoittamistarkoitus. Lisäksi avustukseen on voitu liittää määräys sen käyttötarkoituksesta. Kolmea ensin mainittua tekijää on tavattu pitää lahjan tunnusmerkkeinä. Tästä johtuen on vaaliavustuksen yleensä katsottu olevan perintö- ja lahjaverolaissa tarkoitettu saanto.

Lahjan ja tulon välinen raja ei kuitenkaan aina ole selkeä. Kun vaaliavustuksen saaminen liittyy työ- tai liikesuhteeseen, voi avustus tulla käsiteltäväksi tuloverotuksen piirissä. Lahjaverotukseen nähden tuloverotus on ensisijainen verotuksen muoto. Jos avustus käsitellään verotettavana tulona, ei sen verottaminen lahjana ole mahdollista.

Vaaliavustusta voidaan pitää veronalaisena palkkatulona esimerkiksi silloin, kun avustuksen saamiseen liittyy työsuhteen tunnusmerkkejä tai avustus saadaan työsuhteen perusteella. Samoin avustus voi olla veronalaista peiteltyä osingonjakoa, jos avustus saadaan osakkuusaseman perusteella.

Lahjan veronalaisuudesta

Lahjaveroa on suoritettava, kun omaisuus lahjana siirtyy toiselle:

- 1) jos lahjanantaja tai lahjansaaja asui lahjoitushetkellä Suomessa, sekä**
- 2) Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta sekä sellaisen yhteisön osakkeista tai osuuksista, jonka varoista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta.**

Lahjaveroa ei kuitenkaan suoriteta sellaisesta omaisuudesta, joka on annettu aatteelliselle yhdistykselle taikka muulle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus. Yleishyödyllisenä tarkoituksena pidetään poliittista toimintaa. Ollakseen yleishyödyllinen yhteisö, ei yhdistyksen taikka

muun yhteisön, laitoksen tai säätiön tarkoituksena saa olla tuottaa taloudellisia etuja toimintaan osallisille.

Lahjaveroa ei suoriteta alle 3 400 euron arvoisesta lahjasta. Jos lahjansaaja kuitenkin saa samalta lahjanantajalta kolmen vuoden kuluessa useita lahjoja, lasketaan näiden lahjojen arvot yhteen ja lahjavero määrätään lahjojen yhteisarvon perusteella. Kultakin lahjanantajalta saadut lahjat arvostetaan erikseen.

Lahjaveron suuruus riippuu antajan ja saajan välisestä sukulaisuussuhteesta sekä siirtyvän omaisuuden arvosta. Kun sukulaisuussuhdetta ei ole, on määrättävä lahjavero kolme kertaa suurempi kuin lähisukulaisten välisistä lahjoista määrättävä lahjavero.

Puolueen saama vaaliavustus

Muun ohessa puolurekisteriin merkittyä puoluetta sekä sen jäsen-, paikallis-, rinnakkais- tai apuyhdistystä pidetään tuloverolain mukaan yleishyödyllisenä yhteisönä. Yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää myös muuta yhteisöä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen. Yleishyödyllinen yhteisö on tuloverotuksessa verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta ja eräistä kiinteistöistä saamistaan tuloista.

Perintö- ja lahjaverolaissa ei ole tarkasti määritelty, mitä siinä tarkoitetaan yleishyödyllisellä yhteisöllä. Arvioitaessa lahjaverotuksessa käytettävän yleishyödyllisen yhteisön käsitettä voidaan tulkinnassa käyttää hyväksi tuloverotuksessa käytettävän yleishyödyllisen yhteisön käsitteen sisältöä. Näistä lähtökohdista voidaan puolurekisteriin merkittyä puoluetta pitää myös lahjaverotuksessa yleishyödyllisenä yhteisönä.

Puolueen vaalitoimintaan annettu avustus saattaa sisältää määräyksen, jonka mukaan avustus on käytettävä nimetyn tai nimettyjen ehdokaiden vaalimainontaan. Tällaisesta määräyksestä huolimatta puolue voidaan katsoa lahjansaajaksi, jos avustus on esimerkiksi kirjattu puolueen kirjanpitoon.

Näin ollen puolueen saamaa vaaliavustusta voidaan pitää verosta vapaana lahjana.

Valitsijayhdistyksen saama vaaliavustus

Valitsijayhdistyksen toiminta voidaan rinnastaa rekisteröidyn puolueen toimintaan, koska yhdistyksen tavoitteena on saada ehdokas valituksi luottamustehtävään. Voidaan myös katsoa, että valitsijayhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on vaikuttaa valtiollisiin asioihin. Tällöin valitsijayhdistyksenkin toiminta on yleishyödyllistä toimintaa. Verotuksen kannalta ei ole merkitystä sillä, kuinka pysyväksi valitsijayhdistys on perustettu ja tuleeko ehdokas valituksi.

Näin ollen valitsijayhdistyksen saamaa vaaliavustusta voidaan pitää verosta vapaana lahjana.

Ehdokkaan tukiryhmän saama vaaliavustus

Ehdokkaan valitsemiseksi perustetun tukiryhmän hallinnoimia varoja voidaan pitää erityiseen tarkoitukseen varattuna varallisuuskokonaisuutena. Tukiryhmää voidaan siten pitää verotuksessa yhteisönä. Tukiryhmän tavoitteena on saada ehdokas valituksi luottamustehtävään. Tämän vuoksi voidaan katsoa, että ehdokkaan tukiryhmän varsinaisena tarkoituksena on vaikuttaa valtiollisiin asioihin. Ehdokkaan tukiryhmän toiminta on siten yleishyödyllistä toimintaa. Verotuksen kannalta ei ole merkitystä sillä, kuinka pysyväksi tukiryhmä on perustettu ja tuleeko ehdokas valituksi.

Näin ollen ehdokkaan tukiryhmän saamaa vaaliavustusta voidaan pitää verosta vapaana lahjana.

Ehdokkaan saama vaaliavustus

Periaatteellista eroa ehdokkaan tukiryhmälle maksetun ja ehdokkaalle maksetun avustuksen välillä ei olisi syytä tehdä, jos antajan tarkoitus ja rahan tosiasiallinen käyttö on samanlaista. Käytännössä lienee kuitenkin mahdotonta osoittaa, että ehdokkaan nimellä maksettu avustus kuuluu sellaiseen erilliseen varallisuuskokonaisuuteen, jota voitaisiin pitää yleishyödyllisenä yhteisönä.

Näin ollen ehdokkaan saamaa vaaliavustusta on pidettävä ehdokkaan veronalaisena lahjana, jos samalta antajalta kolmen vuoden aikana saadun avustuksen määrä nousee 3 400 euroon tai sen yli.

Kun lahjan arvo nousee edellä mainittuun määrään, on lahjansaajan annettava lahjaveroilmoitus. Mainittua summaa pienemmistä lahjoista veroilmoitusta ei tarvitse tehdä.

Lahjaveroilmoitus on siten annettava esimerkiksi silloin, kun samalta tukijalta on saatu vähintään

3 400 euron arvoinen tuki vaalikampanjan rahoitukseen. Tämän lisäksi ehdokas on velvollinen ilmoittamaan saamansa vaaliavustuksen myös kunnan keskusvaalilautakunnalle kunnallisvaalien osalta tai oikeusministeriölle muiden vaalien osalta (Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta).

Vaalimenojen korvaamisesta saatu etu

Puolueen nimeämän ehdokkaan vaalimainonnasta saatavan edun voidaan periaatteessa katsoa tulevan sekä ehdokkaan että puolueen hyväksi. Käytännössä näitä etuja on kuitenkin mahdotonta erottaa toisistaan. Näin ollen ehdokkaalle ei yleensä synny veronalaista etua siitä, että vaalimainonnan menoja on maksanut muu kuin ehdokas itse.

Oikeuskäytännössä on katsottu, ettei ehdokkaan puolesta maksetuista vaalimainonnan menoista syntynyt ehdokkaalle veronalaista etua, koska mainostamiseen käytetyt varat eivät olleet ehdokkaan määräämisvallassa. Tämän ratkaisun periaatetta voitaneen soveltaa myös ehdokkaan puolesta maksettuihin muihin vaalimenoihin.

Edellä olevaa periaatetta ei kuitenkaan voida soveltaa ehdokkaan rahana saamaan vaaliavustukseen, koska varat tulevat tällöin ehdokkaan määräämisvaltaan.

Vaalimenojen vähennyskelpoisuus ehdokkaan verotuksessa

Vaalimenojen ei voida katsoa liittyvän niin läheisesti ehdokkaan tulonhankkimistoimintaan, että vaalimenot voitaisiin vähentää ehdokkaan veronalaisista tuloista. Sen vuoksi vaalimenoja on pidettävä vähennyskelvottomina menoina.

Jos ehdokas rahoittaa vaalimenonsa lainavaroilla, tästä lainasta maksettuja korkoja ei voida pitää tuloverolain 58 §:n tarkoittamina tulonhankkimiseen kohdistuvina korkoina. Ne eivät siis ole lainkaan vähennyskelpoisia.

Vaalimenojen vähennyskelpoisuus yritysverotuksessa

Poliittisen toiminnan tukemisesta aiheutuneet menot eivät lähtökohtaisesti ole vähennyskelpoisia yrityksen verotuksessa, koska nämä menot eivät yleensä liity riittävän läheisesti yrityksen harjoittamaan elinkeinotoimintaan. Näin ollen poliittisen toiminnan tukemisesta aiheutuneita menoja ei pääsääntöisesti voida vähentää verotuksessa.

Vähennyskelpoisena voidaan kuitenkin pitää esimerkiksi puoluepoliittisissa lehdissä julkaistuista mainoksista aiheutuneita kuluja, mikäli yritys on saanut todellista näkyvää mainosta. Kulujen suuruus ei saa ylittää tavanomaisia mainoskuluja. Ylihintaa pidetään vähennyskelvottomana. Huomattavaa on, että vaikka vähäiset mainoslahjat ovat verotuksessa vähennyskelpoisia, poliittiseen tarkoitukseen annettu pienikään lahja ei ole vähennyskelpoinen.

Jos yritys tukee poliittista toimintaa luovuttamalla suoritteitaan ja palveluksiaan alihintaan, voidaan yrityksen veronalaista tuloa korjata alihinnoittelun vuoksi.

10. Millaisia määrä- tai laaturajoituksia maassanne sovelletaan
a) poliittisten puolueiden varainkäyttöön?

Poliittisten puolueiden varainkäyttöä ei ole Suomessa rajoitettu määrällisesti. Valtionavustus (puoluetuki) on tarkoitettu puolueen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Puoluetukea ei siten saa käyttää suoranaiseen liiketoimintaan taikka yksityiseen kulutukseen.

- b) poliittisiin puoleisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä olevien tai poliittisten puolueiden muulla tavoin valvomien organismien (vaalikampanjaan osallistuvat organisaatiot/ryhmät ja esim. asiavaalien kampanjointi mukaan luettuina) varainkäyttöön?

Poliittisiin puoleisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä olevien tai poliittisten puolueiden muulla tavoin valvomien organismien varainkäyttöä ei ole Suomessa rajoitettu.

c) poliittisiin puoleisiin yhteydessä olevien organisaatioiden varainkäyttöön?

Poliittisiin puolueisiin yhteydessä olevien organisaatioiden varainkäyttöä ei ole Suomessa rajoitettu.

d) poliittisten puolueiden normaaleihin ja ylimääräisiin vaaleihin sekä kansanäänestyksiin liittyvien kampanjoiden varainkäyttöön?

Poliittisten puolueiden vaaleihin tai kansanäänestyksiin liittyvää varainkäyttöä ei ole Suomessa rajoitettu.

e) vaaliehdokkaiden varainkäyttöön?

Vaaliehdokkaiden varainkäyttöä ei ole Suomessa rajoitettu.

11. Jos edellä pyydytyissä säännöissä on aluetasolla eroja, tehkää niistä tiivistelmä.

Suomessa ei ole alueellisia eroja poliittisten toimijoiden varainkäytön määrää taikka laatua koskevassa sääntelyssä.

II. Täsmennysosa

i) Ymmärrettävyys (suosituksen Rec(2003)4 11, 12 ja 13 b artikkelat)

11 artikla Kirjanpito

Valtioiden tulee vaatia poliittisilta puolueilta ja 6 artiklassa mainituilta poliittisiin puolueisiin yhteydessä olevilta organismeilta hyvän kirjanpitotavan mukaista kirjanpitoa. Poliittisten puolueiden kirjanpitoa on yhdistettävä niin, että 6 artiklassa mainittujen organismien kirjanpito sisältyy siihen asianmukaisin osin.

(6 artiklassa mainitut organismit: ”kaikki organismit, jotka ovat suoraan tai epäsuorasti yhteydessä johonkin poliittiseen puolueeseen tai ovat muulla tavoin jonkin poliittisen puoleen valvonnassa”.)

12 artikla Lahjoitusten kirjaaminen

a. Valtioiden tulee vaatia, että poliittisen puolueen kirjanpidossa eritellään kaikkien puolueen saamien lahjoitusten luonne ja arvo.

b. Tiettyä raja-arvoa suurempien lahjoitusten antajat on määriteltävä kirjanpidossa.

13 artikla Velvoite esittää ja laatia kirjanpito

b. Valtioiden tulee vaatia poliittisia puolueita julkistamaan 11 artiklassa tarkoitettu kirjanpito tai vähintään sen tiivistelmä 10 artiklassa ja asianmukaisin osin 12 artiklassa vaaditut tiedot mukaan luettuina säännöllisin väliajoin ja vähintään kerran vuodessa.

Kirjanpito

12. Kuvailkaa niitä kirjan- ja tilinpitoa sekä sen tukiasiakirjoja koskevia sääntöjä ja käytäntöjä, jotka liittyvät

a) poliittisten puolueiden tuloihin ja varainkäyttöön

Puoluelain 8 §:n mukaan puolueen kirjanpitovelvollisuudesta on voimassa, mitä Suomen kirjanpitolaissa (655/73) on säädetty yhdistyksen velvollisuudesta pitää toiminnastaan kirjaa. Kirjanpitolain (1 § 1 mom 5 kohta) mukaan yhdistykset ovat kirjanpitovelvollisia. Kirjanpitolaissa on yksityiskohtaisia säännöksiä liiketapahtumien kirjaamisesta ja kirjanpitoaineistosta, tilinpäätöksestä ja sen laatimisesta sekä valvonnasta ja kirjanpitorikkomuksista. Kirjanpitoasetuksessa (1339/1997) on aatteellisen yhteisön tuloslaskelman (3 §) ja taseen (6 tai 7 §) kaavat.

Puolueiden ja niiden järjestöjen tilintarkastus tapahtuu tilintarkastuslain (936/1994) mukaisesti. Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausunto muun ohessa siitä, onko tilinpäätös laadittu kirjanpitolain ja tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten mukaisesti ja antaako se oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Ainakin yhden puolueen tilintarkastajista sekä hänen varamiehensä tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö (puoluelaki 8 §).

b) poliittisiin puoleisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä olevien tai poliittisten

puolueiden muulla tavoin valvomien organismien (vaalikampanjaan osallistuvat organisaatiot/ryhmät ja esim. asiavaalien kampanjointi mukaan luettuina) tuloihin ja varainkäyttöön

Ei erillistä sääntelyä, ks. edellä vastaus kohdassa a.

- c) poliittisiin puolueisiin yhteydessä olevien organisaatioiden tuloihin ja varainkäyttöön

Ei erillistä sääntelyä, ks. edellä vastaus kohdassa a.

- d) poliittisten puolueiden normaaleihin ja ylimääräisiin vaaleihin sekä kansanäänestyksiin liittyvien kampanjoiden tuloihin ja varainkäyttöön

Ks. edellä vastaus kohdassa a.

- e) vaaliehdokkaiden varainkäyttöön

Ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamista koskevien säännösten mukaan ilmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä;**
- 2) ehdokkaan täydellinen nimi ja hänet asettaneen puolueen nimi tai maininta siitä, jos ehdokas on valitsijayhdistyksen ehdokas;**
- 3) ehdokkaan vaalikampanjan kokonaiskulut; sekä**
- 4) ehdokkaan vaalikampanjan rahoitus eriteltynä**
  - a) toisaalta ehdokkaan omiin varoihin sekä**
  - b) toisaalta ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä ja muun hänen tukemisekseen perustetun yhteisön saamaan ulkopuoliseen tukeen ryhmiteltynä yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puoluejärjestöiltä ja muilta vastaavilta päätahoilta saatuun tukeen. Erikseen on ilmoitettava kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tämä arvo on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vähintään 3400 euroa sekä eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa vähintään 1700 euroa. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo jää alle mainitun rajan. Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta.**

HUOM! Varmistakaa kysymykseen 12 vastatessanne, että kaikki seuraavan tarkastuslistan kohdat huomioidaan:

- missä määrin kirjanpitoon on sisällytettävä velkoja ja varallisuutta?
- mitkä lahjoitukset (raha- tai luontaislahjoitukset, kuten ilmais- tai alennuspalvelut) on sisällytettävä kirjanpitoon?
- missä määrin lahjoitusten luonne ja arvo on eriteltävä?
- miten lahjoitukset on ilmoitettava (yksitellen vai kootusti)?
- lahjoittajien, lainaajien ja muiden avustuksen tekijöiden henkilö- tai vastaavat tiedot (nimet, osoitteet tai sosiaaliturvatunnukset jne.)
- jos ainoastaan tietyn summan ylittävät avustukset on ilmoitettava, onko ryhdytty toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, ettei avustuksen antaja tai vastaanottaja jaa yhdestä ainoasta lähteestä tulevia lahjoituksia useiksi pienemmiksi lahjoituksiksi?
- miten ulkomailta saatavat avustukset rekisteröidään/kirjataan?
- miten lainat rekisteröidään/kirjataan?
- miten poistetut (anteeksi annetut) lainat rekisteröidään/kirjataan (lahjoituksiksi)?
- onko avustuksina saatujen tuotteiden ja palvelujen käteisarvo otettava huomioon?

- mitkä kulut on merkittävä kirjoihin ja miten tarkasti?
- onko palvelun tarkoitus, määrä ja myyjä tai tarjoaja ilmoitettava kirjapidossa kulujen kohdalla?
- onko puolueeseen yhteydessä olevien organisaatioiden varainkäyttö ilmoitettava?
- missä määrin poliittisten puolueiden kirjapitotiedoissa edellytetään säännöllisten tulojen/menojen erottamista vaalikampanjoiden tuloista/menoista?
- miten rinnakkaisten eri vaalikampanjoiden tulot/menot erotetaan kirjapidossa toisistaan?
- edellytetäänkö auktorisoituja tilintarkastajia/tilintarkastusta?

13. Mitä vaatimuksia rahoittajiin tai luonnollisiin tai oikeushenkilöihin (ulkomaiset rahoittajat mukaan luettuina) sovelletaan
- a) poliittisille puolueille annettuja avustuksia kirjattaessa/ilmoitettaessa?
  - b) poliittisiin puoleisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä oleville tai poliittisten puolueiden muulla tavoin valvomille organismeille (vaalikampanjaan osallistuvat organisaatiot/ryhmät ja esim. asiavaaleihin liittyvä kampanjointi mukaan luettuina) annettuja avustuksia kirjattaessa /ilmoitettaessa?
  - c) poliittisiin puolueisiin yhteydessä oleville organisaatioille annettuja avustuksia kirjattaessa/ilmoitettaessa?
  - d) poliittisten puolueiden normaaleihin ja ylimääräisiin vaaleihin sekä kansanäänestyksiin liittyville kampanjoille annettuja avustuksia kirjattaessa/ilmoitettaessa?
  - e) vaaliehdokkaille annettuja avustuksia kirjattaessa/ilmoitettaessa?

Puolueiden varainkäytön valvonta

Puolueiden, näiden piirijärjestöjen sekä puoluetukea saaneiden puolueiden naisjärjestöjen tulee ilmoittaa oikeusministeriölle valtiollisista vaaleista ja kunnallisvaaleista aiheutuneet kulut ja niiden rahoitus eriteltynä. Rahoitus eritellään seuraavasti: puoluetuki, avustukset omalta organisaatiolta, muut saadut vaaliavustukset, myyntitulot, julkaisutulot, muu vaalirahoitus (varaukset ja rahastot, lainat, muu rahoitus).

Vaalitoiminnan kulut on eriteltävä seuraavasti: lehtimainonta, radio- ja tv-mainonta, suoramainonta, muu vaalimainonta, annetut vaaliavustukset, vaalitulaisuudet, muut vaalikulut.

Rahoitus- ja kuluerät voidaan myös ilmoittaa edellä kuvattua erittelyä tarkemmin.

14. Missä määrin 13 kysymyksessä tarkoitettujen organisaatioiden ja henkilöiden edellytetään ilmoittavan erilaiset tulonsa (lahjoitukset mukaan luettuina) ja menonsa sekä niiden alkuperän asiassa toimivaltaisille viranomaisille?

Puolueen on toimitettava oikeiksi todistetut jäljennökset puolueen ja sen piirijärjestöinä toimivien yhdistysten tuloslaskelmasta ja taseesta liitteineen sekä tilintarkastuskertomuksesta kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun

puolueen tilinpäätös on vahvistettu, oikeusministeriölle tiedoksi. Jos puolueelle 9 §:n mukaan myönnetystä avustuksesta osa on valtion tulo- ja menoarviossa osoitettu muun yhdistyksen käytettäväksi, puolueen on toimitettava samassa yhteydessä oikeusministeriölle tiedoksi oikeiksi todistetut jäljennökset myös tällaisen yhdistyksen tuloslaskelmasta ja taseesta liitteineen sekä tilintarkastuskertomuksesta. Tuloslaskelmissa on esitettävä vaalitoiminnasta aiheutuneet tuotot ja kulut riittävästi eriteltyinä. Oikeusministeriö valvoo puolueille myönnettyjen valtionavustusten käyttöä sekä muutoinkin puoluelain ja se nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista puolueen ja sen piirijärjestöinä toimivien yhdistysten toiminnassa.

Lahjaveroilmoitus on lahjan saajan annettava verottajalle, kun lahjan arvo on 3400 euroa tai sen yli.

15. Edellytetäänkö 13 kysymyksessä tarkoitettujen organismien ja henkilöiden julkistavan rahoitustietonsa?
- a) Miten usein yleensä ja missä?

Rekisteröidyt puolueet toimitavat tilinpäätöksensä (puolueen ja piirijärjestöjen tuloslaskelmat ja taseet liitteineen sekä tilintarkastuskertomukset) oikeusministeriölle kerran vuodessa. Puoluetukea saaneen puolueen on lisäksi toimitettava

- puolueen tilintarkastajien kertomus puoluetuen käytöstä,
- puoluelain 8 § 2 momentissa tarkoitettujen yhdistysten, joille valtion tulo- ja menoarviossa on osoitettu osa puolueelle myönnetystä puoluetuesta, tuloslaskelmat, taseet ja tilintarkastuskertomukset sekä
- erittely näiden puoluelain 8 § 2 momentissa tarkoitettujen yhdistysten vaalitoiminnan tuotoista ja kuluista
- muiden yhdistysten tuloslaskelmat ja taseet, joille annettuihin avustuksiin on käytetty puoluetukea.

Avustuksia antavilla ei ole julkistamisvelvollisuutta.

- b) Milloin suhteessa vaaleihin?

Rekisteröidyt puolueet toimitavat tilinpäätöksensä (puolueen ja piirijärjestöjen tuloslaskelmat ja taseet liitteineen sekä tilintarkastuskertomukset) oikeusministeriölle kerran vuodessa.

Velvollinen tekemään ilmoituksen vaalikampanjansa rahoituksesta (vaalirahoituksesta) on eduskuntavaaleissa kansanedustajaksi valittu ja varaedustajaksi vaalien tulosta vahvistettaessa määrätty, europarlamenttivaaleissa Euroopan parlamentin jäseneksi valittu ja varajäseneksi vaalien tulosta vahvistettaessa määrätty, presidentinvaalissa ehdokkaan asettanut puolue taikka ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai tämän varamies ja kunnallisvaaleissa valtuutetuksi ja varavaltuutetuksi valittu.

Ilmoitus on tehtävä kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa oikeusministeriölle kahden kuukauden kuluessa vaalien

tuloksen vahvistamisesta. Ilmoitus on oikeusministeriössä tai kunnan keskusvaalilautakunnassa sellaisenaan julkinen.

Jokaisen puolerekisteriin merkityn puolueen on annettava vuosittain oikeusministeriölle ministeriön määräysten mukainen erittely puolueen ja piirijärjestöjen vaalitoiminnan tuotoista ja kuluista.

Avustuksia antavilla ei ole julkistamisvelvollisuutta.

- c) Missä muodossa rahoitustiedot julkistetaan, ja mitä ne sisältävät? Luetelkaa ne tiedot, jotka voidaan jättää julkistamatta, käyttäen 12 kysymyksen *tarkastuslistaa*.

Edellä mainitut puolueiden ja ehdokkaiden viranomaisille toimittamat asiakirjat ja ilmoitukset ovat lähtökohtaisesti sellaisenaan julkisia, mutta niitä ei erikseen julkisteta.

Oikeusministeriö julkistaa sille toimitetut ilmoitukset ehdokkaiden vaalirahoituksesta sellaisenaan internetissä.

- d) Miten yleisö voi päästä tutkimaan tietoja?

Julkiset asiakirjat saa kuka tahansa viranomaisen luona nähtäväksi ja niistä saa pyynnöstä jäljennöksiä.

- e) Onko suurella yleisöllä ja medioilla muita keinoja päästä tutkimaan rahoitustietoja? Onko kirjanpito esimerkiksi saatavilla julkisten asiakirjojen saatavuutta koskevien yleisten säädösten perusteella? Jos on, antakaa lisätietoja.

Julkiset asiakirjat saa kuka tahansa viranomaisen luona nähtäväksi ja niistä saa jäljennöksiä. Asiakirjat, kuten puolueiden ja niiden piirijärjestöjen tilinpäätösasiakirjat, tulevat lähtökohtaisesti julkisiksi, kun ne ovat saapuneet viranomaiselle.

16. Missä määrin asiassa toimivaltaiset viranomaiset (esim. poliisi-, syyttäjä- ja veroviranomaiset jne.) pääsevät tutkimaan 13 kysymyksessä tarkoitettujen organismien kirjanpitoa? Mitä menettelytapoja kyseisten tietojen saatavuuteen sovelletaan?

Poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty. (Esitutkintalaki 449/1987) Asiakirjoja, esimerkiksi kirjanpito, voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että ne voivat olla todisteena tutkittavassa rikosasiassa. Takavarikoimisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tuomioistuimien saa päättää siitä syytettä käsitellessään. (Pakkokeinolaki 450/1987).

Verovelvollisen on verohallituksen tai veroviraston kehotuksesta verovuoden aikana tai myöhemmin esitettävä Suomessa tarkastettavaksi kirjanpitonsa,

muistiinpanonsa samoin kuin kaikki se elinkeinotoimintaan tai muuhun tulonhankkimistoimintaan liittyvä sekä muu aineisto ja omaisuus, joka saattaa olla tarpeen hänen verotuksessaan tai hänen verotustaan koskevaa muutoksenhakua käsiteltäessä. (Laki verotusmenettelystä 1558/1995)

Mitä verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään verotarkastuksesta ja tiedonantovelvollisuudesta, koskee myös ennakoperintämenettelyä, siinä asianosaisia sekä ennakoperintämenettelyn valvontaa. Lisäksi ennakonpidätyksen alaisen suorituksen maksajan on esitettävä Suomessa tarkastettavaksi kirjanpitoa tai muistiinpanonsa sekä mikä tahansa aineisto, tarpeisto tai omaisuus, joka saattaa olla tarpeen verotarkastusta toimitettaessa, kuten suorituksen saajan maksajalle jättämä ennakonpidätystä koskeva aineisto. Myös ennakonpidätyksen alaisen suorituksen saaja on velvollinen kehotuksesta esittämään tarkastettavaksi ennakonpidätystä koskevan aineiston. Mitä ennakonpidätyksen alaisen suorituksen maksajasta säädetään, koskee jokaista, jolla on hallussaan edellä tarkoitettua aineistoa. (Ennakoperintälaki 1118/1996).

17. Kuinka kauan 13 kysymyksessä tarkoitettujen organismien ja henkilöiden sekä 19 kysymyksessä tarkoitetun mekanismin/viranomaisen on säilytettävä näitä tietoja?

Kirjanpitoakirjat ja käyttöaikaa koskevin merkinnöin varustettu tililuettelo on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä siten järjestettynä, että tietojenkäsittelyn suorittamista voidaan vaikeuksitta todeta.

Tilikauden tositteet, liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto ja koneellisen kirjanpidon täsmäytys selvitykset sekä muu kuin edellä mainittu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt, tositteet kirjausjärjestyksessä tai muutoin siten, että tositteiden ja kirjausten välinen yhteys voidaan vaikeuksitta todeta.

Toiminnan loppuessa tai kirjanpitovelvollisuuden muuten päättyessä on kirjanpitovelvollisen tai tämän oikeudenomistajan järjestettävä kirjanpitoaineisto tässä pykälässä säädetyllä tavalla ja ilmoitettava rekisteriviranomaiselle, kenelle aineiston säilyttäminen on uskottu. (Kirjanpitolaki 1336/1997).

Puolueiden varainkäytön valvontaan liittyvät oikeusministeriölle toimitetut asiakirjat säilytetään pysyvästi.

Ehdokkaiden ilmoitukset vaalirahoituksesta säilytetään kolmen vaalikauden ajan.

ii) Valvonta (suosituksen (2003)4 14 artikla)

14 artikla Riippumaton valvonta

a. Valtioiden tulisi valvoa poliittisten puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoitusta riippumattomasti.

b. Poliittisten puolueiden kirjanpidon ja vaalikampanjoihin varainkäytön valvonnan sekä kulujen esittelyä ja julkistamista tulisi valvoa riippumattomasti.

18. Missä määrin seuraavassa lueteltavien organismien ja henkilöiden kirjanpitoa tarkastetaan sisäisesti? Jos niitä tarkastetaan, kuvaillkaa, miten tarkastajat valitaan.

a) poliittiset puolueet

Puolueet ovat kirjanpitovelvollisia puoluelain 8 §:n mukaan ainakin yhden puolueen tilintarkastajista ja hänen varamiehensä tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Yhdistyslain 23 §:n mukaan yhdistyksen, tai jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä tilintarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta.

b) poliittisiin puoleisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä olevat tai poliittisten puolueiden muulla tavoin valvomat organismit (vaalikampanjaan osallistuvat organisaatiot/ryhmät ja esim. asiavaalien kampanjointi mukaan luettuina)

Rekisteröidyt yhdistykset ovat kirjanpitovelvollisia ja ne ovat velvollisia toimittamaan tilintarkastuksen sen mukaan kuin tilintarkastuslaissa (936/1994) säädetään. Yhdistyksellä on oltava vähintään yksi tilintarkastaja ja varatilintarkastaja. Velvollisuus valita hyväksytty tilintarkastaja määräytyy yhteisön taseen loppusumman tai liikevaihdon määrän perusteella.

c) poliittisiin puolueisiin yhteydessä olevat organisaatiot

Kirjanpitolain (1336/1997) mukaan Suomessa jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisia ovat aina osakeyhtiö, osuuskunta, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, yhdistys, asumisoikeusyhdistys ja muu sellainen yhteisö, rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta ja sen rekisteröity paikallisyhteisö, säätiö, eläkesäätiö, vakuutuskassa, keskinäinen vakuutusyhtiö, vakuutusyhdistys, sijoitusrahastolaissa tarkoitettu rahastoyhtiö sen hallinnassa olevan sijoitusrahaston osalta, henkilöstörahasto, luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettut talletussuoja- ja vakuusrahastot ja sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa (579/1996) tarkoitettu sijoittajien korvausrahasto; sekä arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain (826/1991) 18 §:ssä tarkoitettu rahasto ja 19 §:ssä tarkoitettu selvitysrahasto.

d) poliittisten puolueiden normaaleihin ja ylimääräisiin vaaleihin sekä

kansanäänestyksiin liittyvät kampanjat,

Tarkastamisen tapahtuu puolueiden tilintarkastuksen yhteydessä.

e) vaaliehdokkaat.

19. Millaiset mekanismit tai viranomaiset valvovat maassanne sitä, että 18 kysymyksessä tarkoitetut organismit ja henkilöt noudattavat poliittisen toiminnan rahoitusta koskevia lakeja ja asetuksia, ja tarkistavat kyseisten organismien ja henkilöiden asiaankuuluvan kirjanpidon ja sitä tukevat asiakirjat?

Oikeusministeriö valvoo puolueille myönnetyn valtionavustuksen (puoluetuen) käyttöä sekä muutoinkin puoluelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista puolueen, sen piirijärjestöinä toimivien yhdistysten ja muiden puoluelain 9 a §:ssä tarkoitettujen yhdistysten toiminnassa. Oikeusministeriön tehtävänä on myös tarkastaa näiden yhdistysten tilinpitoa ja varainkäyttöä.

Oikeusministeriö voi nimetä Keskuskauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan suorittamaan tilinpitoa ja varojen käyttöä koskevia tarkastuksia ja selvityksiä.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa edellä mainituille yhdistyksille valtionavustuksena annettujen varojen käyttöä. Tässä tarkoituksessa tarkastusvirasto saa tarkastaa yhdistysten tilinpitoa sen selvittämiseksi, onko varat käytetty siihen tarkoitukseen, johon avustusta on annettu.

Ilmoitus ehdokkaan vaalirahoituksesta tehdään kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa oikeusministeriölle. Mikäli laissa säädettyä määräaika ilmoituksen tekemisessä ei noudateta, viranomainen vaatii ilmoitusvelvollista viipymättä tekemään ilmoituksen. Ilmoituksen tekemättä jättämisestä taikka virheellisen ilmoituksen antamisesta ei ole muita seuraamuksia kuin poliittinen vastuu.

Sanomalehdistön tuesta avustusta saaneen puolueen, Ahvenanmaan maakunnan ja julkaisijayhtiön on toimitettava liikenne- ja viestintäministeriölle ministeriön vahvistaman lomakkeen mukainen selvitys avustuksen käytöstä viimeistään avustusvuotta seuraavan huhtikuun 30 päivänä. Selvitykseen on liitettävä myös avustettavan julkaisijayhtiön viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase.

20. Kuvailkaa kysymyksessä 19 tarkoitettujen mekanismien/viranomaisten lainsäädännöllistä ja institutionaalista viitekehystä erityisesti
- riippumattomuuden ja vastuuvollisuuden osalta
  - rakenteen osalta
  - organisaation osalta
  - rahoituksen osalta
  - koostumuksen, henkilöstön valinnan, pätevyuden ja virkakauden pituuden osalta

- vastualueiden (poliittisten puolueiden, vaalikampanjoiden jne. kirjanpidon) osalta
- valtuuksien (kirjanpidon säännöllisen tarkastuksen, asiaan kuuluvien lakien tulkinnan, poliittisen toiminnan rahoitusta koskevien säännösten rikkomisepäilyjen tutkintavaltuuksien, sanktioiden määräämisen, sääntelytehtävien jne.) osalta
- kunkin elimen (vaalikomission, parlamentaarisen komission, lahjonnantorjuntayksikön, tilintarkastusinstituution tms.) osalta
- voimavarojen osalta
- epäasiallisen vaikuttamisen torjuntatoimenpiteiden osalta
- muiden asiassa toimivaltaisten mm. poliisiviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön osalta

Oikeusministeriö on maan ylin vaaliviranomainen, joka ohjaa valtiollisten ja kunnallisten vaalien sekä kansanäänestysten toimittamista. Ministeriö pitää puolerekisteriä ja tarkastaa puolueiden varainkäyttöä. Ministeriöiden asema Suomen valtiojärjestelmässä on määritelty perustuslain 68 §:ssä. Oikeusministeriötä johtaa oikeusministeri. Ministerit ovat perustuslain 60 §:n mukaan virkatoimistaan vastuussa eduskunnalle. Perustuslain 101 ja 114 §:ien mukaan valtakunnanoikeus käsittelee syytteen, joka nostetaan valtioneuvoston jäsentä vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa. Ministerisyytteen nostamisesta päättää eduskunta saatuaan perustuslakivaliokunnan kannanoton valtioneuvoston jäsenen menettelyn lainvastaisuudesta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) on eduskunnan yhteydessä toimiva riippumaton taloudenhoidon tarkastuksen asiantuntijaviranomainen. Viraston tehtävä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä talousarvion noudattamista. Tarkastusvirastoa johtaa eduskunnan valitsema pääjohtaja, jonka toimikausi kestää kuusi vuotta. Tarkastusviraston asemaa, tehtäviä ja toimintaa koskevat säännökset ovat perustuslain 90 §:ssä, laissa valtionalouden tarkastusvirastosta sekä eräissä muissa laeissa.

Kunnan keskusvaalilautakunta on lakisääteinen kunnallinen lautakunta, jonka jäsenet ovat kunnallisia luottamushenkilöitä. Keskusvaalilautakunnan asettaa kunnanvaltuusto. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Keskusvaalilautakunnan toimikausi on valtuustokausi eli neljä vuotta. Valtuusto voi erottaa toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Erottaminen koskee aina kaikkia toimielimeen kuuluvia, vaikka epäluottamus ei kohdistuisi heihin kaikkiin. Yksittäisen luottamushenkilön valtuusto voi erottaa eräissä rikostapauksissa. Keskusvaalilautakuntaa koskevat keskeiset säännökset ovat vaalilain 13 §:ssä. Lisäksi keskusvaalilautakuntaan sovelletaan kuntalakiä (365/1995).

21. Miten menetellään, jos poliittisen toiminnan rahoitusta koskevia säännöksiä epäillään rikotun? Onko asiassa ilmoitusvelvollisuuksia? Kenelle on ilmoitettava? Mikä laukaisee rikkomusepäilyt (kansalaisten esittämät tai viran puolesta esitetyt valitukset)?

Poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty. Poliisille ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa kansalainen tai esimerkiksi valvova viranomainen.

22. Kertokaa mahdollisuuksienne mukaan, montako tutkimusta on tehty ja montako tuomiota annettu poliittista rahoitusta valvottaessa ja/tai poliisiviranomaisten toimesta vuodesta 1996 lähtien. Millaisista asioista on ollut kyse?

Tavanmukaisen puoluelain mukaisen tarkastustoiminnan lisäksi ei ole tehty muita tutkimuksia poliittista rahoitusta valvottaessa. Puoluerahoituksesta ei poliisiviranomaisen tutkimuksia ole tehty.

23. Kuvailkaa kysymyksessä 19 tarkoitettua valvontaelintä/mekanismia koskevia mahdollisia raportointivaatimuksia ja mahdollisia raporttien julkistamiseen liittyviä vaatimuksia. Onko vaatimuksista poikkeuksia?

iii) Sanktiot (suosituksen Rec(2003)4 16 artikla)

16 artikla Sanktiot

Valtioiden tulee vaatia, että poliittisten puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoitusta koskevien sääntöjen rikkomisesta seuraa tehokkaita, rikkomuksen vakavuuden mukaisia ja varoittavia sanktioita.

Oikeusministeriö antaa vuosittain kertomuksen puoluelaissa tarkoitettua varainkäytön valvonnasta. Tarkastuskertomukset lähetetään asianomaisille puolueille ja yhteenveto kertomuksesta lähetetään puolerekisteriin merkityille puolueille sekä tiedoksi valtioneuvoston kanslialle. Kertomus on julkinen asiakirja.

24. Mihin sanktioihin ja toimenpiteisiin (hallinnollinen sekä siviili- ja rikosoikeudellinen vastuu huomioon ottaen) voidaan ryhtyä ja minkä rikkomuksen kohdalla, jos jotakin seuraavassa mainittua organismia tai henkilöä syytetään poliittisen toiminnan rahoitusta koskevien lakien tai asetusten rikkomisesta? Tarkentakaa.
- poliittiset puolueet
  - poliittisiin puolueisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä olevat tai poliittisten puolueiden muulla tavoin valvomat organistit (vaalikampanjaan osallistuvat organisaatiot/ryhmät ja esim. asiavaalien kampanjointi mukaan luettuina)
  - poliittisiin puolueisiin yhteydessä olevat organisaatiot
  - poliittisten puolueiden normaaleihin ja ylimääräisiin vaaleihin sekä kansanäänestyksiin liittyvät kampanjat

Rekisteröidyt puolueet ovat oikeushenkilöitä ja niihin mukaan luettuina niiden toimielimet ja toimihenkilöt kohdistuu rikosoikeudellinen vastuu samoilla edellytyksillä kuin muihin oikeushenkilöihin.

Puoluelain 11 §:n mukaan puolueelta, joka laiminlyö puoluelain mukaan sille kuuluvan velvoituksen, voidaan pidättää valtionavustus (puoluetuki), kunnes velvoitus on täytetty.

e) vaaliehdokkaat.

Ehdokkaan vaalirahoituksesta tehtävän ilmoituksen tekemättä jättämisestä taikka virheellisen ilmoituksen antamisesta ei ole muita seuraamuksia kuin poliittinen vastuu.

25. Kuka voi määrätä näitä sanktioita ja/tai toimenpiteitä? Millaisia valitusmahdollisuuksia on?

Valtionavustuksen myöntää ja sen pidättämisestä taikka takaisin perimisestä päättää valtioneuvosto.

26. Kenelle näitä sanktioita voidaan määrätä (puolueille, yksityishenkilöille jne.)? Onko määriteltä, ketä pidetään vastuussa mistäkin lakien ja asetusten rikkomuksesta? Estääkö puolueen saama sanktio määräämästä sanktioita yksityishenkilöille tai päinvastoin?

Seuraamus voidaan määrätä valtionavustusta saavalle puolueelle.

27. Onko jollakulla henkilöllä (valitulla edustajalla tai vaaliehdokkaalla) tai organismilla (poliittisella puolueella tai siihen yhteydessä olevalla organismilla) immunitaettisuoja, jonka avulla sen/hänen on mahdollista välttää poliittisen toiminnan rahoitusta koskevien lakien tai asetusten rikkomisesta aiheutuvat oikeustoimet tai sanktiot? Jos on, tarkentakaa. Millä perusteilla ja kenen toimesta tällainen immunitaettisuoja voidaan perua?

Ei ole.

28. Kertokaa poliittisen toiminnan rahoitusta koskevien lakien tai asetusten rikkomiseen liittyvien menettelytapojen ja sanktioiden vanhentumissäännöistä.

Poliittisen toiminnan rahoitukseen tulevat sovellettavaksi yleiset vanhentumisajat tapauksesta riippuen.

29. Kertokaa mahdollisuuksien mukaan (tilastoin tai esimerkein), millaisia sanktioita niille poliittisille puolueille, poliittisiin puolueisiin suoraan tai epäsuorasti yhteydessä oleville tai poliittisten puolueiden valvomille organismeille, valituille edustajille, kolmansille osapuolille tai muille tahoille, joiden on havaittu syyllistyneen poliittisen toiminnan rahoitusta koskevien säännösten rikkomiseen, on vuodesta 1996 alkaen määrätty.

Vuoden 1995 puoluetuen osalta Nuorsuomalainen puolue r.p:n piirijärjestöjen toiminnan tukemiseen myönnetty avustus perittiin takaisin, koska puolueella ei ollut piirijärjestöjä. Menetettyään tältä osin valtionavun puolue muutti sääntöjään piirijärjestöjen perustamiseksi. Muita sanktioita ei ole määrätty.

IV. Indikaattorit

Kuten toimivaltuuksissa ennakoitiin, WP-PF keskusteli tarkasteltavina olevien määräysten täytäntöönpanoon liittyvien päätelmien tekemisen mahdollistavan indikaattoriluettelon valmistelusta. Työryhmän päätehtäväksi sovittiin kyselyn luonnostelu, ja todettiin, että tässä melkoisen yksityiskohtaisessa kyselyssä on jo mukana joukko indikaattoreita. Lisäksi WP-PF:n mielestä oli ennen aikaista luetteloita sellaisia indikaattoreita, jotka mahdollistaisivat tarkasteltavina olevien määräysten täytäntöönpanoon liittyvät päätelmät, mikä on GRECO:n tehtävä. Lisäksi WP-PF sopi itse aiheen monimutkaisuuden ja GRECO:n jäsenmaiden toisistaan eroavien puoluerahoitusta koskevien lähestymistapojen vuoksi, ettei asiaa käsitellä pitemmälle.

V. GRECO:n valtuuskuntien koostumus

Palautettiin mieliin, että GRECO:n peruskirjan 6 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion valtuuskunnassa on korkeintaan kaksi edustajaa, joista toinen on valtuuskunnan johtaja. Lisäksi menettelytapasäännöissä määrätään, että valtuuskunnat nimitetään pysyvästi ja että niillä on oikeus nimittää kullekin edustajalle yksi varaedustaja (3.2 sääntö). Näin ollen valtuuskuntaan voi kuulua korkeintaan neljä henkilöä.

GRECO:n valtuuskunnille päätettiin tarjota riittävä asiantuntemus niiden kysymysten käsittelyä varten, jotka aiheutuvat suosituksesta Rec(2003)4 korruption vastaisiksi yleissäännöksiksi puoluerahoituksessa ja vaalikampanjoissa. GRECO:n edustajilla todettiin perinteisesti olevan huomattavan laaja rikosoikeudellinen kokemus, vaikka valtuuskuntien välillä onkin tässä suhteessa eroja. Puoluerahoitus- ja kriminalisointiteemojen mukaanoton myötä GRECO:n jäsenten tulisi varmistaa, että valtuuskunnat on koottu molemmat teemat huomioiden. Ihannetapauksessa vähintään yksi kunkin maan valtuuskunnan jäsen tuntisi puoluerahitusala.

VI. Arvioijat

i) Jäsenten GRECO:n luettelointia varten tarjoamat arvioijat

GRECO:n peruskirjan 10 artiklan 4 momentin mukaisesti kukin jäsenmaa määrittää joukon asiantuntijoita (enintään viisi) GRECO:n arvioijalistaan merkittäviksi. Näistä vähintään kahden tulee olla puoluerahoituksen asiantuntijoita, eli heillä tulee olla hyvin dokumentoitu tietämys puoluerahoituksesta ja sen oikeusopillisista näkökohdista sekä asiaan kuuluvaa käytännön kokemusta.

ii) Arvioijien valitseminen GRECO:n toimesta

WP-PF oli sitä mieltä, että GRECO:n tulisi valita kutakin arviointia varten vähintään kaksi puoluerahoitukseen erikoistunutta arvioijaa. Lisäksi WP-PF palautti mieliin mahdollisuuden sisällyttää arviointiryhmiin lisää asiantuntijoita, kuten tieteellisiä asiantuntijoita (GRECO:n menettelytapasääntöjen 26.2 sääntö). Tätä mahdollisuutta pidettiin erityisen hyödyllisenä kolmannen arviointikierron alkuvaiheissa.

VII. Tarkastuskäynnit

WP-PF oli sitä mieltä, että kuhunkin arviointiin pitäisi kuulua tarkastuskäynti, ja keskusteli näiden käyntien muodosta. WP-PF ehdotti, että puoluerahoituksen tarkastuskäyntiin varattaisiin aikaa korkeintaan kolme päivää. WP-PF oli vahvasti sitä mieltä, että tarkastuskäyntien aikana arviointien ja kokousten tulisi olla luonteeltaan teknisiä ja että mahdollisia poliittisia seuraamuksia tulisi välttää mahdollisuuksien mukaan. Näin ollen jäsenvaltioita tulisi muistuttaa tästä, ja instituutiot sekä henkilöt tulisi mieluiten valita sen mukaisesti. Valtiollisten instituutioiden edustajien ja puolueista riippumattomien kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa tulisi järjestää kokouksia. Hallitusten ja kansanedustuslaitosten edustajien tulisi olla puoluerahoituksen (ymmärrettävyyden ja säännösten noudattamisen jne.) asiantuntijoita.

Puoluerahoitusta koskeviin tarkastuskäynteihin voisi sisältyä kokouksia seuraavien valtiollisten ja valtioista riippumattomien instituutioiden kanssa:

1. erikoistuneet valvontaelimet
2. hallitus ja asianosaisten osastojen edustajat
3. parlamentti ja valvontakomiteoiden edustajat,
4. poliittisten puolueiden ymmärrettävyydestä ja säännösten noudattamisesta vastaavat edustajat
5. riippumattomat tilintarkastajat
6. asianosaiset poliisi/syyttäjä/oikeusviranomaiset
7. akateemiset instituutiot
8. puolueista riippumattomat kansalaisyhteiskunnan edustajat
9. media.

VIII. WP-PF:n kokoukset

Ensimmäinen kokous (21.–22. maaliskuuta 2006):

- 1 Kokouksen avaus – osallistujien esittely
- 2 WP-PF:n toimivaltuudet
- 3 Työohjelman luonnoksen hyväksyntä
- 4 Sihteeristön tiedotus
- 5 Tieteellisen asiantuntijan alustavat huomautukset
- 6 Ensisijaiset käsiteltävät asiat – keskustelu
- 7 Kyselyn luonnos – keskustelu
- 8 Seuraavien kokousten päivämäärä

Toinen kokous (11.–12. huhtikuuta 2006):

- 9 Kyselyn luonnos – keskustelu
- 10 Indikaattoriluettelo – keskustelu*
- 11 GRECO:n valtuuskuntien koostumus*
- 12 Arvioijan pätevyys*
- 13 Tarkastuskäynnit – keskustelu*

Kolmas kokous (18. toukokuuta 2006):

- 14 Kyselyn luonnos – viimeinen keskustelu
- 15 Toiminnan loppuraportin luonnos – keskustelu
- 16 Toiminnan loppuraportin hyväksyntä (GRECO:lle esitettäväksi)

IX. WP-PF:n jäsenet

ASIAANTUNTIJAT

Hra Drago KOS (puheenjohtaja)

GRECO:n puheenjohtaja

Korruption estämiskomission puheenjohtaja, Tržaška 19a, 1000 LJUBLJANA (Slovenia)

Puhelin: +386 1 478 84 83 / 78 (suora), faksi: +386 1 478 8472, s-posti: drago.kos@gov.si / Drago.Kos@kpk-rs.si.

Hra Stéphane GAUVIN

Lakiasiainpalvelun apulaispäällikkö, poliittisten puolueiden osaston vastuuhenkilö, Kansallinen vaalikulujen tilitystä ja poliittista rahoitusta tutkiva komissio (CNCCFP), 33, avenue de Wagram, F-75176 Paris CEDEX 17 (Ranska)

Puhelin: +33 (0)1 44 09 45 21, faksi: + 33 (0)144094500, s-posti: stephane.gauvin@cncfp.fr.

Hra Inam KARIMOV

Pääneuvonantaja, Lakien toimeenpanon koordinointiosasto, Azerbaidžanin tasavallan toimeenpaneva toimisto, Istiglaliyyet 19, 1066 BAKU (Azerbaidžan)

Puhelin: +994 12492 81 50, faksi: +994 124924340, s-posti: inam_karimov@apparat.gov.az.

Hra Jan MAJCHROWSKI

Varsovan yliopisto, Wydział Prawa i Administracji, Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 VARSOVIE (Puola)

Puhelin: +48 (0) 609 143 879, s-posti: majchrowski@trybunal.gov.pl.

Rva Patricia PEÑA

Vaalikomissio (The Electoral Commission), Trevelyan House, Great Peter Street, London SW1P 2HW (Yhdistynyt kuningaskunta)

Puhelin: +44 20 7271 0510, s-posti: ppena@electoralcommission.org.uk.

Hra Mark RICHARD

Rikosoikeusasioden vanhempi neuvontantaja, Yhdysvaltain EU-edustusto, Boulevard du Régent, 27, B-1000 BRYSEL (Yhdysvallat)

Puhelin: +32 2 508 26 35, faksi: +32 2 512 00 69, s-posti: mark.richard@usdoj.gov / RichardMM@valtio.gov.

Rva Kristina SVAHN-STARRSJÖ

Apulaisjohtaja, Oikeusministeriö, SE-103 33 STOCKHOLM (Ruotsi). Puhelin: +46 8405 10 00, s-posti: kristina.svahn-starrsjo@justice.ministry.se.

TIETEELLINEN ASIAANTUNTIJA

Rva Ingrid VAN BIEZEN

Birminghamin yliopisto, Edgbaston, Birmingham B15 2TT (Yhdistynyt kuningaskunta)

Puhelin: +44 (121) 4148225, faksi: +44 (121) 4143496, s-posti: i.c.vanbiezen@bham.ac.uk.

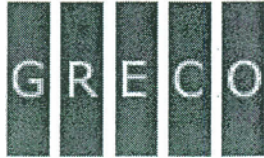
SIHTEERISTÖ

Hra Björn JANSON, WP-PF:n sihteeri, lakiasiaain johtaja, pääosasto I – Lakiasiat, Euroopan neuvosto, 67075 Strasbourg Cedex – Puhelin: +33 3 88 41 28 85, faksi: +33 3 8841 39 55, S-posti: bjorn.janson@coe.int.

Rva Marie-Rose PREVOST, Assistentti, pääosasto I – Lakiasiat, Euroopan

neuvosto, 67075 Strasbourg Cedex – Puhelin: +33 3 88 41 31 71, faksi: +33 3 8841 39 55, S-posti: marie-rose.prevost@coe.int.

d)

Lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä

EUROOPAN
NEUVOSTO

**PÄÄOSASTO I – LAKIASIAT
RIKOSONGELMIEN OSASTO**

Strasbourg, 4. lokakuuta 2006

Luottamuksellinen
Greco (2006) 17 bil.

Kolmas arviointikierros Puoluerahoituksen läpinäkyvyyttä koskeva kysely

Toimiston 36 Turkin valtuuskunnan ehdotuksen jälkeen ehdottama tarkistus

GRECO:n 30. täysistunnon
(Strasbourg, 9.–13. lokakuuta 2006) hyväksyttäväksi

GRECO hyväksyi 29. täysistunnossaan (19.–23. kesäkuuta 2006) puoluerahoituksen ymmärrettävyyttä käsitelleen työryhmän toiminnan loppuraportin (WP-PF (2006) 8 lopullinen) kolmannen kierroksen arviointikysely mukaan luettuna ja pyysi valtuuskuntia ilmoittamaan Toimistolle kaikki kyselyyn liittyvät lisäkohdat, jotka saattaisivat edellyttää lisätarkastelua.

Turkin valtuuskunnan esittämän ehdotuksen jälkeen Toimisto 36 päätti (7. syyskuuta 2006) ehdottaa GRECO:lle pientä tarkistusta kyselyn kysymyksen 6 e kohtaan, joka kuuluisi seuraavasti:

6. ”Jos maassanne tarjotaan suoraa tai epäsuoraa julkista rahoitusta, selittääkää,
- a) kuka voi saada julkista rahoitusta,
  - b) mihin tarkoitukseen,
  - c) mitkä ehdot on täytettävä saadakseen julkista rahoitusta,
  - d) jakoperusteet ja -menetelmät sekä
  - e) erilaiset epäsuorat rahoitusmuodot¹ **kyseisen rahoituksen rajoitukset mukaan luettuina.**”

---

¹ ”Epäsuoraa rahoitusta” ovat esimerkiksi erilaiset valtion tuet, kuten ilmainen aika valtion televisiossa, tilojen ilmainen käyttö jne.